

institutum, textus est in l. filium, §. sed cum exheredatio, ff. de bon. poss. contr. tabul. ergo cum tempore mortis, quo facta substitutio, sit in potestate & iutate, sufficit, ut valeat, arguente textus in l. 2. §. sed si extraneum, infra isto tit. Sed ista solutio non placet, quia aditio superveniens retrahitur ad tempus mortis, ut in l. heres quoque, ff. de acquir. hered. & per consequens retrahitur effectus exheredationis, ut in l. si exheredatus, ff. ad. Syl. Ergo tempore mortis videtur extraneus. Secundò potest responderi quod licet per exheredationem tollatur iutitas, & patria potestas, intelligatur in præiudicium filii, & in ejus odium, non autem in præiudicium patris & in ejus juris: unde cum sit favor patris substitutere, exheredatio non tollit istud jus, & privilegium quantum patri argumento textus in d. l. Deo nobis, C. de episc. & cler. ubi habetur, quod licet filius per ingressum religionis amittat patriam potestatem, tamen intelligitur in odiosis, non verò in his que tendunt in commodum & favorem ejus, quem textum ad hoc summè notat, & commendat Bald. in l. si pater apud hostes, ff. de suis & legit. hered. & ante eum tenet Faber. in §. 1. Instit. quib. mod. jus patr. pot. sol. Vel aliter, & tertio subtilius respondeo, quod licet per exheredationem tollatur iutitas, non tamen tollitur patria potestas, ita probat textus singularis in l. 1. ff. de consir. tut. junc. l. pater, ff. de test. tut. ubi habetur, quod sola persona, quæ habet filium in potestate, potest in testamento tutorem dare: & dicit, quod pater potest dare tutorem filio instituto, vel exheredato, non verò emancipato. Ergo bene probatur, quod per exheredationem non tollitur patria potestas, sed sola iutitas, probat etiam textus in l. impuberem, ff. de adm. tut. textus in l. quemadmodum, ff. de inoffic. testam. textus in l. filium §. ff. de bon. poss. contr. tabul. sed in substitutione pupillari, & pro ejus validitate, non requiritur iutitas, sed solum patria potestas, ut in l. 2. infra isto tit. & in §. 2. instit. de pupil. substitut. Ergo bene possit fieri filio exheredato, cum sit in potestate patris, ut dixi & probavi, & in terminis istam conclusionem, & rationem tenet Bartol. in l. ex facto, infra isto tit. num. 19. Jal. in l. si quis posthumus, §. si filium, ff. de liberis & posthumis, 4. colum. idem Jal. in l. qui in alien. §. interdum, ff. de acquir. heredit. 2. col. idem Jal. in l. qui se patris, C. unde lib. 3. col. & ibi Dec. 1. colum. confirmatur etiam vi à & subtili ratione, quia per rationem substituti vulgaris tollitur iutitas, & tamen ibi includitur, & continetur pupillaris substitutio tacita; ergo non requiritur iutitas pro ejus validitate, sed tantum patria potestas.

10
Qualiter
proponatur
querela
inoffic.
testam.

Item quarto, qualiter possit proponi querela inofficiosi testamenti? & breviter, & resolutivè dico quod dupliciter. Primo modo, principaliter narrando factum & ea que sunt necessaria: dicendo, qualiter ipse sit filius legitimus defuncti, & quod fuerit exheredatus sine justa & vera causa contra officium pietatis; quod debet esse in persona defuncti, & exclusus à successione sua, omni jure debita, ideo petat à iudice, ut testamentum rescindat, ut succedere possit ab intestato. Ista forma, & practica probatur & colligitur ex toto tit. C. & ff. de inoffic. testam. Secundo modo incidenter per viam exceptiois: si forte filius exheredatus sit in possessione bonorum, & heres scriptus agat contra

eum petitione hereditatis, nam poterit opponere, de exheredatione; narrando prædicta, & obtinebit, sicut si principaliter ageret; textus est formalis & expressus in l. Papirianus, §. si filius, ff. de inoff. testam. Cujus verba sunt: Si filius exheredatus in possessione sit hereditatis, scriptus quidem heres poterit hereditatem, filius vero in modum contradictionis querelam inducat, quemadmodum ageret, si non possideret, sed peteret; & ibi Gloss. ordinaria & communiter Doctores. Unum tamen est, quod utroque casu querela debet proponi infra quinquennium, ita probat textus in d. §. si filius. Nec obstat reg. textus in l. pure §. fin. ff. de doli excep. ubi probatur, quod ea que sunt annalis, & temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum; quia debet intelligi, quando quis non potest jus suum proponere in iudicio agendo, sed tantum excipiendo: quia tunc potest perpetuo excipere, quia sibi non est impetandum, secus tamen est, quando potest jus suum proponere in iudicio, agendo, infra aliquod tempus à lege limitatur, quia similiter tenetur excipere infra illud tempus, quia tunc negligentia est sibi impetanda. Et in expresso ita tenet & declarat Angel. Paul. & Folg. in d. §. si filius, idem Angel. & alii Doctores in d. l. si quis libertatem §. nam cum quidam; ff. de per. hered. Bartol. & communiter Doctores in l. nam. postquam, si minor, ff. de iur. iur. Innoc. in cap. cum dilectus, de trinarum cog. 2. col. n. 4. Abb. in cap. fin. autem, de reg. c. 1. col. & ibi Gel. 4. col.

Item quero, si filius est iuste exheredatus, & à exclusus à successione, & querela: quia causa ingratitudinis est probata, vel est exclusus à querela expressè vel tacite per lapsum temporis an admittatur nepos ex sua propria persona, & possit agere contra testamentum pro querela vel jus dicendi nullum? & cerè ista querela est alta, subtilis & de apicibus juris: & videtur quod nepos admittatur. Primò, quia sicut ordine successivo ab intestato ei defertur hereditas ex successorio edicto, ita videtur quod deferatur querela inoffic. testam. quæ ordinatur ad obtinendam hereditatem, argumento textus in l. 1. §. quibus, ff. de success. edict. textus in l. §. si filius, ff. de suis & legit. hered. textus in l. si quis posthumus, §. si filium, ff. de lib. & posthumis, textus l. Gallus, per totam legem, eod. tit. textus in l. posthumus, ff. de inoff. testam. textus in l. si quis filio exheredato, eod. tit. textus in l. si ex parvulis, §. fin. ff. de bon. liber. textus in l. 2. C. de liber. pater, textus in §. postquam instit. exhered. liber. textus in §. ita demum, instit. de hered. que ab intest. deser. & utrobique communiter Doctores. Secundò, quia filius exheredatus habetur pro mortuo, textus est in l. 1. §. seu est parvulus, ff. de conjug. cum eman. l. ejus, vel saltem habetur pro emancipato, ut in l. 2. ff. quod cum eo, & in l. sed si ex parte, §. 1. eod. tit. & in l. si filius, eod. tit. Tertio, & quidem subtiliter facit textus in l. si quis, ff. de inoffic. test. ubi habetur, quod uno excluso à querela, admittitur sequens in gradu. Cujus verba sunt: Si si qui admittitur ad accusationem noit, aut non possit accusare, an consequens admittitur? videndum est & placuit, posse, ut fiat successio in loco, textus in l. pater filium, eod. tit. ubi habetur, quod si pater filios exheredavit, qui postea sunt exclusi à querela, admittitur avus eorum: sic pater ipsius testatoris, & ei competit querela. Quarto facit textus in l. 3. §. si eman-

cipatus

cipatus filius, ff. de bon. poss. contra tabul. ubi habetur, quod si pater exheredat filium propter causam ingratitudinis, non debet obesse nepoti, quia nullam causam ingratitudinis commisit, si querela inofficiosi testamenti ad eum devolvatur. Et in expresso istam sententiam, & conclusionem tenet Dyn. in l. 3. §. si emancipatus filius, ff. de bon. poss. contra tab. idem Dynus in regula, non debet, de regul. jur. in 6. Bart. Bald. Ang. & alii Doct. in l. pater filium, ff. de inoffic. testam. idem Bart. in l. si quis posthumus, §. si filium, ff. de lib. & posthum. 1. col. num. 2. & ibi Paul. pen. colum. Joan. de Imol. & sin. colum. Cuman. 2. colum. Alexand. 2. col. Jal. pen. colum. num. 48. idem Bart. & alii Doct. antiqui, in l. 1. §. si pater in potestate, ff. de conjug. cum emancip. lib. ejus, Gloss. ordinaria in leg. si quis filium, C. de inoffic. testam. & ibi Dyn. Bart. Bald. Angel. Paul. & Falg. & Jal. Bart. Aret. in rub. C. de success. edict. & istam dicit magis communem opinionem Jal. qui notabiliter loquitur, in l. in suis, ff. de liber. & posthum. 8. col. num. 55. Alexand. in d. l. si quis posthumus, §. si filium, eod. tit. Sed his non obstantibus, ego sicmiter teneo contrariam sententiam, imò quod nullo modo nepos, vel alii descendentes ex filio exheredato admittantur ad querelam, vel aliud juris remedium, sed penitus sint exclusi; & testator, & sic avus possit disponere de bonis suis ad libitum voluntatis, & ea relinquere cui velit, ac si nepotem, vel alium descendente[m] ex filio exheredato non haberet: pro qua sententia, & conclusione, primò facit, quia pater tantum tenetur pro forma, & validitate testamenti filium, vel filiam existentem in primo gradu, instituire, vel exheredare, nepotes autem, vel alii descendentes non tenentur instituire, nisi filius, vel filia decedant in vita ejus, textus est in l. inter cetera, ff. de liber. & posthum. textus in l. posthumorum ff. de inoff. testam. resp. textus in l. ita demum, Instit. de hered. que ab intest. deser. cujus verba sunt: Ita demum tamen nepos neposve pronepos pronepove filiorum heredum numero sunt, si præcedens persona defecerit in potestate parentis esse, sive morte id acciderit, sive alia ratione, veluti emancipatio; non ergo vocat, nec admittit nepotem vel descendente[m]: quando filius exiit de medio per exheredationem. * Neque obstat si dicas quod exheredatus habetur pro emancipato, ut supra diximus; quia respondeo quod illud est verum quoad respectu successiois habetur exheredatus ad similitudinem emancipati qui non poterat succedere, & erat incognitus, ff. in §. emancipato de exher. libero. At verò quantum ad privilegia non equiparatur, quia exheredatus non perdit patriam potestatem sicut emancipatus, ut constat in §. non solum, Instit. de pupil. & jam diximus in materia pupilla, & sic pater non exiit de medio, ut sit nepoti locus. * Secundò facit, quia ille potest rumpere testamentum per querelam, cui debetur legitima, & habet jus præfixum, & immediatum succedendi ab intestato, textus est in leg. cum quaritur, Cod. de inoffic. testam. sed nepos, vel alii descendentes ex filio existente in medio, non habet jus succedendi ab intestato, ergo non potest querelare, nec rumpere testamentum avi vel ascendente. Tertio facit, si quis filio exheredato, ff. de inoff. testam. ubi habetur, quod si filius exheredatus, & extraneus institutus, postea antequam adeatur hereditas, nascatur nepos ex filio exheredato, non rumpit

testamentum: quia de necessitate non debuit institui, vel exheredari, cum pater eum præcedat. Cujus verba sunt: Cum nec exheredari huiusmodi nepos deberet ab avo: quem pater præcedebat. Quarto facit textus in l. si quis posthumus, §. si filium, ff. de liber. & posthum. ubi disponitur, quod si filius sit exheredatus, & extraneus institutus, nepos, vel descendens ex filio exheredato, non intrat primum locum in iutate, nec habet jus succedendi, nec rumpendi testamentum. Quintò facit textus in l. §. ff. de honor. possession. contra tabul. ubi habetur, quod si filius sit exheredatus, & nepos, vel descendens ex eo præteritus non habet bonorum possessionem contra tabulam, nec aliud juris remedium. Cujus verba sunt: Si quis filium, quem in potestate habuit, instituerit heredem, vel exheredavit, & ex eo nepotem omiserit, bon. poss. locus non est, quia non esset nepos suus heres futurus, eadem sunt & in sequentibus gradibus. Sextò facit textus singularis & subtilis in l. scripto versicul. ceteram, ff. unde liber. ubi habetur, quod si filius, qui supervixit patri, mo lo sit institutus, mo id exheredatus, obstat nepoti, & hæres institutus potest libere adire. Septimò facit ratio vera & concludens à sufficienti partium enumeratione, quia aut nepos, vel descendens vult rumpere testamentum ex persona patris, & non potest, cum legitime sit exheredatus: aut vult rumpere ex persona propria, & similiter non potest: quia nullam commisit causam ingratitudinis, & si commisit, non fuit inserta in testamento, & sic cessat querela, & solum deberet competere jus dicendi nullum, tanquam præterito. Sed nec illud potest competere, quia testamentum non peccavit in forma, sed habet suas partes substantiales, cum filius, qui præcedebat, fuit legitime exheredatus, ergo, &c. Octavo facit textus & ejus decisivæ rationes, in l. quaritur, ff. de bon. liber. ubi habetur, quod eo casu, quo filius exheredatus repellitur à successione liberti, repellitur etiam nepos, ne commodum refutans ex ea quæretur patri. Nonò facit textus singul. & expressus in l. si quis filium, C. de inoffic. testam. ubi disponitur quod si quis decedat filio exheredato; & extraneo heredè instituto, & ex filio exheredato, relicto nepote, vivo, vel posthumo, & filius exheredatus postea decedat, non intenta querela, nec præparata: quia hereditas non erat adita per heredem institutum: talis nepos ante illam legem erat omni remedio destitutus, cum enim intravit locum patris, nec de necessitate erat instituendus, vel exheredandus, cum filius superviveret, tamen ex dispositione illius legis admittitur nepos ex sola persona patris exheredati, & potest agere querela, & rumpere testamentum: præterquam, si pater exheredatus fuit ingratu, & causa ingratitudinis probetur per heredem, vel si repudiavit querelam expressè, vel tacite per lapsum quinquennii, vel si fuerit relicta aliqua pars, vel portio, cujus ratione debeat agere ad supplementum: quia tunc filio exheredato, excluso à querela, non potest nepos aliquid juris remedio agere contra testamentum, aliàs autem filio exheredato non excluso à prædictis remediis vel aliquo eorum, bene possit nepos ex persona ejus jure transmissionis venire, & succedere: ergo in nostro casu & questione, filio exheredato penitus, & juridicè excluso, nepos nullo modo admittitur ex persona patris, nec ex propria. Et

in

in expresso istam sententiam, & conclusionem, licet non sic fundatam, tenet Gloss. ordinaria in dicta leg. si posthumus, §. filium, ff. de liber. & posthum. gloss. in leg. posthumorum, ff. de inoff. rusp. Guilliel. de Cuman. Petrus de bella Per. & Jacob. Bur. in dicta l. si quis filium, C. de inofficio testam. Nec obstat primam fundamentum pro contraria, & communi opinione: quia procedit in successione ab intestato, non vero ex testamento vel contra testamentum. Non obstat etiam fundamentum, quia filius exheredatus habetur pro mortuo, vel emancipato, quoad excludendum eum à successione patris, non vero quoad admittendum alium. Non obstat etiam tertium & quartum fundamentum, quia respondeo, quod ibi admittitur nepos ex persona patris iure transmissionis: quia fuit preparata querela. Vel aliter & secundò quidem subiliter, quia ibi nepos etiam fuit exheredatus secundum consilium Galii, & legis Velleie, quia sicut non potest institui, ne vivo testatore filius decedat, & nepos inveniat se prateritum: eodem modo nepos potest exheredari, ne forte filius institutus, vel exheredatus, decedat vivo testatore, & rumpatur testamentum.

Solutio contra.

22 Filio iuste exheredato eius portio accret. cit. alii.

Item quero, si filius sit iuste exheredatus à patre, an illa pars, & legitima portio, quæ sibi pertinebat, accretat, & acquiratur alius filius, & per consequens, computetur, vel non in numero liberorum ad augendam legitimam eorum: ut si pater habeat quinque, vel sex filios, & unum vel duos iuste exheredavit: & remanent quatuor filii, & successores instituti, an legitima eorum sit triens, & sic tertia pars hære itatis, sicut de jure pertinet, quando pater habet solum quatuor filios, vel sit semis hoc est, dimidia pars hereditatis, sicut de jure pertinet, quando pater habet quinque, vel sex filios successibiles, juxta dispositionem textu in authent. de trien. & semis, §. 1. collat. 1. & in authent. novissima, Cod. de inofficio. testam. Et breviter, & resolutivè dico, quod non debet computari in numero liberorum: & sic legitima aliorum erit tantum triens. Primò quia talis filius exheredatus habetur pro mortuo, & perinde ac si non esset natus nec in rerum natura, textus est in l. 1. §. sed & si parvus, ff. de conjunct. cum emancipat. lib. eius textus est in l. si post mortem, §. liberis, ff. de bon. possess. contra tab. textus in l. sed nostra, versicul. si vero Instit. de success. lib. ubi habetur, quod paria sunt, quod quis non habeat filios, vel eos exheredavit. Secundò, quia ratio, & causa per quam eo casu, quo sunt quinque, vel sex, augetur legitima, est, quia per concursum plurium filiorum legitima reduceretur ad minimum, & prædicti filii egerent, & non haberent unde se alerent, in d. authent. de trien. & semis, §. 1. collat. 3. Sed in nostro casu, cessat ille concursus filiorum, qui possunt diminueri patrimonium patris, cum unus eorum, vel aliqui sunt exheredati, ergo per locum à causa deficiente, debet cessare augmentum legitimæ, argumento textus in l. adire, §. quamvis, ff. de jur. pat. Et in expresso ita tenet Galliel. in authent. novissima, C. de inoff. testam. & ibi Bald. 2. column. num. 6. Salyc. 4. col. 8. quæst. Dynus Bald. Alexand. Jaf. & communiter Moderni, in leg. plane §. si duobus, ff. de legat. 1. Bald. in l. unica, C. quando non peten. part. 8. column. & ibi Roman. 2. 2. col. num. 40. & alii Moderni, Bald. in l. pater. filium, ff. de inoff. testam. pen. col. Jaf. in l. re conjuncti, ff. de legat. 3. num. 187.

& ibi Joan. Crot. 40. column. num. 126. & numero 121. licet contrarium tenent Bartol. in d. l. pater filium, 1. column. pen. lict. 4. quæst. n. 21. quod intelligi, quando in vita patris filius erat mortuus, vel incapax, vel monachus, vel insuccessibilis: quia renunciavit cum juramento ejus successioni, vel exheredatus, quibus casibus acquisitio non potuit fundari in persona filii vel filiorum, sed perinde habetur, ac si non essent nati; secus vero si post mortem patris excludantur reputatione expressa vel tacita: quia portio eorum accretit aliis superventibus per jus accrescendi, ita Doctores ubi supra. Advertendum tamen, quod illa questio hodie in nostro regio necessaria cessat, & non potest verificari, quia modò filii sint pauci, modò plures, semper legitima eorum est totum patrimonium patris, excepto quinto. Unde modò aliquis eorum sit mortuus, modò exheredatus, vel aliis incapax, in subsistit legitima erit totum patrimonium, & sic omnino cessat, & non potest habere locum prædicta questio.

Item quero, an filius institutus, in minus quam legitima, possit agere querela, rumpere testamentum, & resolutivè dico, quod de jure antiquo poterat, quia in alio consuebatur exheredatus, textus est in l. Papinianus, 4. quoniam autem quarta, ff. de inofficio testamento, ex in l. cum queritur. C. cod. tit. text. in l. parentibus, eod. tit. text. in §. fin. Instit. eod. tit. hoc licet tamen de jure novo Codicis Justiniani talis filius debet agere ad supplementum, ut ex bonis patris suppleatur sibi integra legitima, non vero potest agere querela ad rumpendum testamentum, textus est formalis, & expressus in leg. omnimodo. C. de inoff. testam. & ibi Glossa ordinaria, Odof. Per. Ang. l. Bartol. Alber. Bald. Ang. l. Sa'ye. Paul. Jaf. textus in l. scimus, eodem tit. textus in §. sed hæc ita Instit. de inofficio testam. textus in §. authent. ut cum de appell. cognos. §. hæc autem de trien. & semis, §. 1. collat. 1. & in authent. novissima, Cod. de inofficio. testam. Et breviter, & resolutivè dico, quod non debet computari in numero liberorum: & sic legitima aliorum erit tantum triens. Primò quia talis filius exheredatus habetur pro mortuo, & perinde ac si non esset natus nec in rerum natura, textus est in l. 1. §. sed & si parvus, ff. de conjunct. cum emancipat. lib. eius textus est in l. si post mortem, §. liberis, ff. de bon. possess. contra tab. textus in l. sed nostra, versicul. si vero Instit. de success. lib. ubi habetur, quod paria sunt, quod quis non habeat filios, vel eos exheredavit. Secundò, quia ratio, & causa per quam eo casu, quo sunt quinque, vel sex, augetur legitima, est, quia per concursum plurium filiorum legitima reduceretur ad minimum, & prædicti filii egerent, & non haberent unde se alerent, in d. authent. de trien. & semis, §. 1. collat. 3. Sed in nostro casu, cessat ille concursus filiorum, qui possunt diminueri patrimonium patris, cum unus eorum, vel aliqui sunt exheredati, ergo per locum à causa deficiente, debet cessare augmentum legitimæ, argumento textus in l. adire, §. quamvis, ff. de jur. pat. Et in expresso ita tenet Galliel. in authent. novissima, C. de inoff. testam. & ibi Bald. 2. column. num. 6. Salyc. 4. col. 8. quæst. Dynus Bald. Alexand. Jaf. & communiter Moderni, in leg. plane §. si duobus, ff. de legat. 1. Bald. in l. unica, C. quando non peten. part. 8. column. & ibi Roman. 2. 2. col. num. 40. & alii Moderni, Bald. in l. pater. filium, ff. de inoff. testam. pen. col. Jaf. in l. re conjuncti, ff. de legat. 3. num. 187.

23 Filius institutus in minus quam legi.

Argu. in contra.

illa l. omni modo, quæ est actio personalis, vel in rem scripta, Glossa ordinaria in d. l. omni modo, in verbo, exigere, gloss. in l. Papin. §. si conditioni, ff. de inoff. testam. Item adde, quod tale supplementum legitime potest peti contra heredem & legatarios pro rata, quia fit ipso jure in bonis & substantia defuncti: scimus, §. repletionem, C. de inofficio testam. & tenet Bart. in l. quartam, ff. de leg. Falcid. penult. column. Bald. Salicet. & Doctores in d. l. omni modo. Pulchrum tamen dubium est, quo tempore duret istud jus agendi ad supplementum, & actio pro eo competens? & videtur, quod quinquennio, quia subrogatur loco querelæ, argumento textus in dict. l. omni modo, & in l. quis filium, eodem titulo. & in terminis ita tenet Bartol. in d. l. si quis filium, consil. 14. Sed contrarium est tenendum, imò, quod duret per 30. ann. Primò, quia pro eo competit actio personalis, vel in rem scripta (ut dixi) quæ de sui natura est perpetua: & durat per 30. ann. ut in l. 1. C. de consuet. pecun. & in l. sicut in rem C. de pres. 3. vel 40. ann. & in §. Instit. de perpet. & temp. act. cum similib. Secundò, quia repletio legitimæ fit ipso jure per legem (ut supra dixi) & probavi) & sic præsupponit jus jam in esse productum, & quæsitum, & tantum requiritur declaratio. Nec obstat, quod subrogatur loco querelæ: imò est introductum odio ejus ad eam submovendam, & merito non sapit ejus naturam. Nec obstat etiam quod tale gravamen ipso jure tollitur & rejicitur, & repletio fit ipso jure per legem, & sic videbatur durare perpetuò sine temporis præscriptione, quia respectu realis, & actualis effectus acquisitionis non potest queri sine patris petitione: ideo prescribitur prædicto tempore 30. ann. & in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Bald. qui subtiliter loquitur, in d. l. si quis filium, C. de inoff. test. col. 3. §. & ibi Salic. pen. col. num. 6. idem Bald. in l. pater filium, ff. de inoff. test. 6. col. in med. idem Bald. in authent. presbytero, la 2. C. de epis. & cler. Angel. in l. Papin. §. si conditioni, ff. de inoff. test. 2. col. num. 1. idem Angel. in d. l. omni modo, C. de inoff. test. Jaf. in d. l. si quis filium eod. tit. 2. col. num. 8. Rod. Suar. in reper. l. quoniam in prioribus, fol. 66. 3. col. vers. veris limitata, & ista est communis opinio. Ex quibus inferitur, quod istud jus agendi ad supplementum, & actio pro eo competens, transmittitur ad hæreses: & in expresso ita probat textus in l. quis filium, C. de inoff. testam. & ibi notat Angel. 2. col. num. 3. & tenet Salic. in l. scimus, eod. tit. 2. col. num. 6. & ibi Jaf. 1. col. Cor. in l. 3. C. de jur. delib. 3. column. Doct. Segura in reper. l. 3. §. fin. ff. de liber. & posth. 8. fol. 4. col. per bonam rationem, quam vide per eum. Sed attende ultra DD. quod ista sententia & conclusio debet intelligi, & verificari isto modo, quod transmittitur cum eadem natura & qualitate, qua transmittitur ipsa pars portio & cui accrescit, argumento textus in l. si Titio, ff. de usus, unde si filius erat in potestate, transmittitur ad quoscumque. Si vero erat emancipatus, vel respectu matris, transmittitur ad descendentes tantum, ex potentia sanguinis, si vero moriatur infra annum, transmittitur ad quoscumque beneficium juris deliberandi. Item etiam ex prædictis inferitur, quod licet supplementum legitimæ fiat ipso jure per legem, etiam si filius taceat, & transmittatur ad hæreses, ut supra dictum est, tamen si labatur tempus 30. an. in quod ipse

filius, nec hæres ejus non petat, bene excluditur. Item quero, an filius, cui est relicta legitima, sed in ea gravatus, possit agere querelam in quo articulo magistraliter, & resolutivè dico, quod de jure antiquo poterat agere querela, & rumpere testamentum: hodie vero de jure novo Codicis, tale gravamen, onus, modus, conditio, vel dilatio ipso jure tollitur, & rejicitur de legitima: textus est capitalis & expressus in l. quoniam in prioribus, C. de inoff. test. & ibi Gloss. ord. Odof. Per. Cyn. Jaf. Bur. Bart. Alb. Bald. & communiter Doct. & idem disponit lex 17. tit. 1. 6. & l. 1. tit. 4. eadem part. Et si dicas, quod istud jam erat provisum de jure antiquo: quia ipso jure rejiciebatur gravamen de legitima, per textum in leg. cum patronus, ff. de leg. 2. respondeo, quod illud erat verum, & procedebat solum, in legitima patroni, secus vero in legitima filii, quia rumpebat testamentum per querelam, & ratio diversitatis erat: patronus non rumpebat testamentum in totum, sed pro parte, & sic pro sua legitima, ut l. 2. C. de bon. poss. contra tabul. cum similibus, unde merito rejiciebatur gravamen: quia nullus considerabatur favor ejus in subvertendo testamentum, imò litibus vexabatur: filius vero rumpebat testamentum in totum, & erat favor ejus, succedere in omnibus bonis ab intestato, hodie vero tale gravamen tollitur, & rejicitur de medio ipso jure, ne subvertatur testamentum, & in terminis ita declarat Paul. de Caltr. Cuman. in d. l. cum patronus, ff. de leg. idem Caltr. & alii in d. l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. quod extendit, ut procedat, & habeat locum, etiam in patre, & matre, & ascendentibus quibus debetur legitima, ita Glossa ordinaria in l. Papinianus, ff. si a paren. quis fuer. manum. & ibi DD. alia Glossa in authent. de hered. & Fal. §. si vero expressi in col. & ibi communiter Doctores, & tenet & declarat Roder. Suar. in rep. d. l. quoniam in prioribus, fol. 16. ampliatione. Pro cujus perfecta declaratione quero, si pater instituat extraneam heredem & gravet, ut post mortem suam, vel tempus, vel sub conditione restituat totam hereditatem filio, an valeat institutio, & substitutio ratione commodi, quod sperat ultra legitimam, vel ista conditio, tempus vel dilatio tollatur de medio? & breviter, & resolutivè dico, quod respectu legitimæ statim tollitur ipso jure, & restituitur illi faciendæ: tamen respectu aliorum bonorum valet, & tenet, & debet spectari, textus est formalis, & expressus in l. scimus, §. cum autem, C. de inoff. test. & ibi notat Glossa ordinaria & communiter DD. & illum textum ad hoc reputat singularem & unicum Jaf. in l. cum ex filio, infra. isto tit. de usug. & pupil. cap. 2. n. 5. Advertendum tamen, quod ex alio ista sententia & conclusio non potest procedere, quia non est relicta legitima titulo institutionis, sed titulo legati, vel fideicommissi universalis, unde testamentum est ipso jure nullum, quia filius habetur pro præterito, argumento textus in authent. ut cum de appell. cog. §. aliud quoque capitalium, col. 8. & in expresso ita tenet & declarat Bartol. Baldus, Paulus, Salyc. Jaf. son, & communis opinio in d. §. cum autem.

24 Filius gravatus in legitima.

25

tima? Et ex superioribus est concludendum, quod sic: & licet filius gravatus non habeat liberos, legitima sua debet pertinere hereditibus & successoribus suis, etiam extraneis, & reliqua bona debent restitui fideicommissario, argumento textus in d. l. quoniam in prioribus & in d. l. scimus, §. cum autem C. de inoff. test. & in terminis ita tenet Odo, in d. l. quoniam in prioribus, in fin. cum quo transeunt ceteri DD. Roder. Suar. in repetit. illius l. 14. fol. 6. ampliatione. Quod notabiliter extendo, etiam si prædictus filius gravatus simpliciter adeat, vel se immisceat bonis patris: quia per hoc non tenetur legitimam restituere, nec gravamen in eo positum solvere: imò, etiam si filius fecerit heredi generalem quietationem & liberationem de eo quod recepit: quia etiam ex hoc non sibi nocet, nisi specialiter promittat gravamen solvere, modo consistat in legitima, modo in aliis bonis; ita probat textus notabilis in l. si quando §. & generaliter, C. de inoff. test. & ibi Paul. de Cast. & communiter alii DD. & tenet etiam Roder. Suar. in repetit. d. l. quoniam in prioribus, 21. fol. 7. ampliatione. Item etiam extendo, etiam si filius gravatus in legitima perpetuo taccat & non contradicat, cum ipso jure tale gravamen rejiciatur per prædicta jura. Ex quo inferatur, & deducitur in practica, quod si pater, mater, vel ascendens, sine facultate regia filium, vel descendentem gravet ut certa bona habeat, & teneat, jure majoratus, & post mortem perveniant ad descendentem majorem, & in defectum ejus, ad alias personas in perpetuum, & per consequens illa bona perpetuo essent indivisibilia, & inalienabilia: & talis filius vel descendens gravatus simpliciter accipit prædicta bona, & tacuit per tempus vite suæ & non contradixit, nec reclamavit, quod etiam hoc casu istud gravamen tollitur & rejicitur de legitima, & tactoritas ejus sibi non nocet, cum tale gravamen tollatur ipso jure per legem, & abque aliqua petitione patris, & abque alio remedio alicujus actionis, confirmatur ex textu & communi opinione in l. filio præterito, ff. de inoff. test. ubi habetur, quod si filius præteritus approbet testamentum, vel renunciet successioni ab intestato, expressè, vel tacite per lapsum 20. ann. validatur, & confirmatur testamentum, licet ipso jure erat nullum: quia jus dicendi nullum, habet metam, & tempus 30. ann. in quo proponatur: aliàs videtur approbatur ex tacito consensu filii: & in expresso ista sententia, & conclusio fundatur ex superioribus, & eam tenet, & ponit Roder. Suar. in prædicta repetit. l. quoniam in prioribus, 33. fol. 10. ampliatione, quem vide. Quod tamen limita & intellige, nisi prædicti filii, vel descendentes, per tempus immemoriale habuissent, & possiderent prædicta bona unita, & vinculata, modo prædicto, ut ibi per eum declaratur, fol. 24. fin. col. versic. secundò limitat rem mirabiliter, & idem probat & disponit l. 41. Tauri, quem omnino vide, & per me posita.

Amplia.

Amplia.

26. Filius generaliter inst. usufruct. alii legato.

rum, unde merito potest gravi, argumento text. & ejus regule in l. ab eo, C. de fideicommissis simil. Secundo, quia pater videtur compensare commodum proprietatis cum usufructuali alicui relicto, argumento textus in l. cum oportet, §. cum autem, C. de bon. que lib. & in §. in hoc quoque Inst. per quas pers. Tertio, quia proprietatis est perpetua & transitoria ad hæredes, usufructus vero finitur morte, & consolidatur cum proprietate, ut in l. 3. §. morte, ff. quib. mod. usufruct. amitt. & in §. finitur. Inst. de usufruct. cum similib. & potest contingere, quod usufructuarius decedat brevi tempore, taliter, quod non possit reputari onus, vel gravamen filii instituti, sed maximum commodum, & emolumentum: & dato, quod ex intervallo decedat, semper est longè utilior proprietatis, cum sit perpetua & transitoria ad hæredes, quam usufructus, & ex hoc videtur, quod in dubio valeat, & teneat, argumento text. in l. fidei. C. de transact. & in expresso ita tenet Ang. in auben. de trien. & semel §. prohibemus, collat. 3. Sed his non obstantibus ego teneo contrariam sententiam, imò quod illud onus, vel gravamen, non valeat, nec teneat, sed ipso jure tollatur de legitima, & legatum usufructus tantum valeat, & habeat effectum in bonis ultra legitimam. Ex quo infero, quod hodie in nostro regno tantum valebit in quinto, sine aliqua compensatione proprietatis, & in expresso ita probat textus in d. l. quoniam in prioribus, & in d. l. scimus, §. cum autem, C. de inoff. testam. & in auben. novissima, in fin. eod. ut cujus portionis nec usufructu defraudari possunt liberi quidem à parente; probat etiam textus in aub. de trien. & semel §. prohibemus, collat. 3. ibi, siquidem illis omnem deliquerunt suarum rerum usufructum. filii autem proprietatem nudam jundis verbis inferioribus: sed modis omnibus eis hujus legitime partis, quam nunc deputavimus, & usufructum insuper, & proprietatem relinquat. Et in terminis istam sententiam, & conclusionem tenet Glossa ordinata in l. uxori, la fin. ff. de usufruct. legat. & ibi Bart. & Lancelot. Dec. Glossa in d. auben. de trien. & semel §. prohibemus, collat. 3. & ibi Bart. & alii Doctores Glossa in auben. novissima, C. de inoff. testam. in glos. fin. & ibi Pet. Cyn. Jacob. Bur. Bart. Bald. Angelus Paul. Salyc. & Jas. Doct. Segura in repet. leg. unum ex familia, §. sed si fundum, ff. de legat. 2. ult. fol. 1. col. vers. sexto inferitur. Roder. Suar. in repet. leg. quoniam in prioribus, 10. fol. 3. ampliatione.

Item quero, an onus, conditio, vel gravamen positum in favore filii, rejiciatur de legitima; & videtur quod non; ita probat textus in l. filius matrem, C. de inoff. testam. ubi habetur, quod filius potest institui à matre sub hac conditione, si emancipetur à patre, vel si non quærat usufructus, textus in l. si quis, §. fin. eod. tit. textus in auben. excipitur, C. de bon. que lib. textus in athenis, ut liceat marri & uxori, versic. 1. collat. 8. textus in l. si emancipatus filius, la 2. ff. de bonor. possess. contra tab. textus in l. multi non nate, ff. de liber. & posthum. textus in l. si patrumus, §. si quis non mala, ff. de bonis liber. textus in l. cum ex filio, ff. de vulgar. & pupil. textus in l. quidam cum filiam, ff. de hered. textus in l. scire oportet, §. de tutor & curat. dat. ab his, q & in expresso ita tenet Glossa singularis

27. Onus positum in favorem filii an rejiciatur de legitima.

gularis ordinaria in auben ut liceat mar. vers. 1. collat. 8. & ibi Jacob. de Bellovis. & Angel. de Perus. Bald. in d. l. filius matrem, C. de inoff. testam. 1. col. 2. oppos. & ibi Salic. penultim. colum. n. 8. idem Bald. in l. quoniam in prioribus, eod. tit. 1. col. oppos. & ibi Jacob. Bur. Salic. & alii Doct. idem Bald. melius quam alibi in l. filia cujus Cod. famil. heredit. fin. colum. & questione, idem Bald. in auben. ex caus. Cod. de lib. prater. 7. colum. 4. oppositio.

Argo. 1. contra.

Sed his non obstantibus contrarium est tenendum: imò, quod tale onus, gravamen, vel conditio, etiam si respiciat favorem filii, rejiciatur de legitima: quia illa est præcisè debita filio, in qua ipso jure, & indistinctè ex legis dispositione, tanquam in bonis alienis non cadit onus, gravamen, nec conditio. Et in expresso ita probat text. in d. l. quoniam in prioribus, in fine, que simpliciter & generaliter loquitur, ponendo ista verba. Ipsa conditio, vel dilatio, vel alia dispositio, moram, vel quodcumque onus introducens, tollatur, & ita res procedat, quasi nihil eorum testamento additum esset, textus in auben. ut liceat mar. & avi, versic. 1. collat. 8. ubi expressè dicit, quod mater, vel alii descendentes ex ejus linea, tenentur relinquere filio, vel filiar, debitam legitimam: & in aliis bonis possunt apponere conditionem, ut patri non quærat usufructus: ergo aperte vult, quod in ipsa legitima non possit apponi.

Et in terminis istam sententiam, & conclusionem tenet Bartol. in auben. excipitur, C. de bon. que lib. 1. colum. & questione. & ibi Paul. de Cast. Fulg. Corn. & alii Doctores. idem Bartol. in tractat. de duobus fratribus, 4. colum. 7. questione. Bald. in l. si pater, C. de institution. & substitution. 1. colum. 3. oppositio. Alexand. in l. cum ex filio, infra isto titulo de vulgar. & pupillar. final. colum. Idem Alexand. ubi dicit hanc esse magis communem opinionem, in l. mulier, ff. ad Trebellian. prima colum. in fine. Fabian. in repetit. auben. novissima, C. de inoffic. testam. mem. 41. Roder. Suar. in repetit. l. quoniam in prioribus, eisdem tit. fol. 49. 2. colum. versic. hoc præsupposito extat difficultas singularis: Doct. de Segura, in repetitio l. unum ex familia, §. sed si fundum ff. de leg. 2. 46. col. vers. ex his inferitur.

Ex quo notabiliter infero contra Doctorem Pala. Rib. in sua repetitione, v. per vestras, de donation. inter virum & uxorem, fol. 86. 1. colum. versic. ex quo inferri potest, ubi dicit, quod potest pater in suo testamento filium gravare, ne alienet legitimam suam, donec habeat viginti & quinque annos: quia non dicitur gravamen, sed potius favor filii, argumento text. in d. l. filius matrem, Cod. de inoff. testam. cum similibus, & ante eum ita tenet Paul. de Cast. coll. 77. Sed ista sententia, & conclusio non potest procedere: quia etiam conditio, onus, vel gravamen, respiciens favorem filii, rejicitur ipso jure de legitima, ut supra dixi, & probavi. Item etiam, quia usque ad illam ætatem bona immobilia de jure non possunt alienari sine decreto, & iusta causa, ut l. 1. & per totum, ff. de reb. cor. & in l. 1. & per totum C. de præd. minor. & sic per legem est ei provisum. Et si dicitur, quod illa prohibitio patris operetur, ut non possit legitimam alienari usque ad illam ætatem, etiam eum decreto. Respondendo, quod jam esse gravamen, & Ant. Gomezii Varia Resol. Tom I.

in præjudicium ipsius filii. Ergo non valeat nec teneat.

Item quero, an istud onus, gravamen, vel conditio tollatur de legitima voluntaria, sicut de necessaria; & breviter & resolutivè dico, quod sic: unde si lex vel statutum dicat, quod filia sit contenta quantitate, quam pater ei reliquerit, & velit assignare, & pater ei dedit certam quantitatem, vel rem cum onere, vel conditione, statim ipso jure rejicitur, & talis quantitas, vel res debetur sibi purè, & simpliciter: quia succedit loco legitime necessaria, in qua non poterat poni gravamen. Et in terminis istam sententiam & conclusionem tenet Jacob. Bur. in d. l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. & Bald. 2. colum. & 2. quest. reputans notabile, & menti tenendum. Paul. de Cast. in 1. colum. num. 2. Salic. fin. colum. & quest. Aretin. 1. colum. dicens esse singulare. Jas. 1. col. Bald. in l. emptor, ff. de rei vend. 2. lect. Joan. de Imol. in l. fin. ff. de condit. instit. antepen. colum. Ex quo etiam noviter, & subtiliter posset inferri, quod licet filius, vel filia, qui vel, quæ renunciavit cum juramento successioni patris, vel matris, de necessitate non debeat institui, nec eis debeat legitima necessaria (ut dixi suo loco) tamen instituitur à patre, vel matre in aliqua portione, vel quantitate, non potest in ea gravari, sed onus, gravamen, vel conditio rejicietur. Secundo noviter, & subtiliter infero, quod si pater, vel mater impetravit à Principe legitimationem, seu dispensationem, ut filius naturalis, vel spurius succedat in eo tantum, quod pater, vel mater ei velit relinquere, & postea instituat eum in aliqua quantitate, vel re, non poterit in ea apponere aliquid onus, vel gravamen, sed ipso jure rejicitur; tanquam de legitima necessaria.

28

Nota 1

Nota 2

Item quero, an indistinctè quilibet conditio rejiciatur de legitima; & magistraliter, & resolutivè dico, quod de jure antiquo filius non poterat institui in legitima sub conditione casuali, vel mixta, sed censebatur præteritus, & testamentum erat ipso jure nullum: & poterat ab intestato succedere, & hereditatem adire, nisi in defectum ejus esset exheredatus, text. est in l. si pater, Cod. de instit. & substit. & ibi Gloss. ordinaria Odo. Petr. Cyn. Bartol. Bald. Ang. Paul. Salyc. Jas. & communiter Doctores. text. in l. Lucius, ff. de condit. & demonstr. & ibi etiam communiter Doctores: hodie tamen talis conditio rejicitur de legitima, per text. in d. l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. ubi indistinctè disponitur, quod omnis conditio, vel dilatio tollitur de legitima. Idem etiam disponit textus in l. scimus, §. cum autem eod. tit. & utrobique communiter Doct. & tenet Bart. & communis opinio in leg. suis quoque ff. de hered. instit. Joan. de Imol. & communis opinio in l. fin. ff. de condit. instit. latissime & magistraliter Roder. Suar. in d. repet. l. quoniam in prioribus, 9. fol. versic. sed ad pleniorum intellectum, ad quem te remitto. Sub conditione tamen facili potestativa, quæ ultimo vite spiritui potest impleri, ut si decem Titio dederit, si servum manumiserit, vel simili, bene potest filius institui, licet in defectum ejus non sit exheredatus, quia cum talis conditio sit facilis & in sua potestate, sua culpa videtur exclusus, eam non adimplendo, textus est in l. suis quoque, ff. de hered. instit. & ibi Gloss. ordinaria & communiter DD. text. in l. jam dubitari, eod. tit. text. in l. fin. de condit. instit.

text. in l. si libertus, la 7. vers. existimo ff. de bon. lib. hodie tamen talis conditio etiam facilis potestativa rejicitur de legitima, per textum in d. l. quoniam in prioribus: & ibi tenent communiter Doctores. tenet etiam Gloss. ordinaria, Bart. & communiter Doct. in l. suis quoque, ff. de heredib. inst. Gloss. etiam ordinaria & communis opinio, in d. l. si pater, C. de insti. & substi. * Contrariam tamen opin. imo, quod potest institui sub conditione potestativa dicit comm. Soci. consil. 97. vol. 3. Gualdenf. de arte testandi. tit. 3. cautelam. num. 3. Sed primam teneo quae magis communis est. *

Item quæro, si filius instituitur à patre sub ista conditione potestativa facillima (si voluerit) an tollatur, & rejiciatur de legitima? & videtur quod non; imò quod valeat & teneat. Primò, quia ista conditio est facillima, & sola animi declaratione potest explicari: ergo si nolit adimplere sua voluntate, excluditur. Secundò, quia de jure reperitur expressum, quod talis conditio valeat, & teneat, & possit poni in legitima, & de necessario, filius efficitur voluntarius, textus est in l. Cornelius, vers. in ff. de hered. insti. cujus verba sunt: Quod si ex numero necessariorum heredes essent, non solum figuram, sed vim quoque conditionis continere, & ibi communiter Doctores. text. in l. jam dubitari, eod. tit. cujus verba sunt: Jam dubitari non potest, suos quoque heredes, sub hac conditione institui posse, ut si voluissent heredes essent, & ibi etiam communiter Doctores. text. in leg. verba, ff. de condit. insti. & ibi communiter Doctores.

Tertiò, quia de jure Prætorio ista conditio tacite inest, tam ex testamento, quam ab intestato; quia censetur filio hereditas relicta, si voluerit, ut in leg. necessariis, ff. de acquir. hered. & in §. suis, vers. sed his permittit Prætor. Inst. de her. quærit. & differ. sed conditio, quæ tacite inest à jure, si exprimitur, nihil operatur. Ergo valet, & tenet, & non debet rejici, argumento text. in l. 3. de leg. 1.

Sed his non obstantibus contrarium videtur veritas; imò, quod talis conditio non valeat, nec teneat, sed statim ipso jure tollatur, & rejiciatur de legitima, hoc inevitabili fundamento; quia talis conditio tollit, & impedit suitatem, & per consequens transmissionem; unde si decederet filius ante expressam additionem vel imixtionem, & ante declarationem voluntatis non transmitteret, ut in l. unica, §. si autem, C. de caduc. toll. cum similib. Sed non transmittere, est maximum gravamen, ut in l. Pantonius, ff. de acquir. hered. Ergo talis conditio tollitur, & rejicitur de legitima. Confirmatur; quia dispositio, quæ aliàs de sui natura est transmissibilis, efficitur non transmissibilis, per appositionem conditionis (si voluerit) textus est formalis & expressus, in leg. si ita legatum, §. illi si voluerit, ff. de leg. 1. Ergo similiter conditio ista, adjecta in institutione filii, impedit transmissionem, & per consequens est rejicienda, tanquam inducens gravamen. Nec obstat, si dicatur, quodd de jure Prætorio inducitur talis conditio, & tacite defertur filio hereditas sub conditione [si voluerit] & tamen transmittit; quia respondeo, quodd illa non est proprie conditio, nec intentio Prætoris fuit, inducere conditionem, sed tantum concedere filii facultatem abstinendi, in favorem eorum: ita probat text. in l. si filius qui patri, infra ista tit. de vulg. & pup. & ibi tenet, & declarat Bart. 4. col. & communiter alii Doctores.

30
Filius institutus sub condit. potestativa.

Argu-
man.

tor. tenet etiam & declarat Bald. in l. apud hostes, C. de suis & leg. liber. & ibi etiam communiter Doct. tenent etiam; & declarant Doctores in l. 3. C. de jure delib. Joan. de Imol. & Moderni, l. venire præterito, ff. de acquir. hered. Sed in nostro casu, & questione ista conditio (si voluerit) inducitur, & imponitur à patre, & habet vim & effectum conditionis. Ergo merito respectu legitime tollatur, & rejiciatur; quia inducit gravamen & impedimentum transmissionis, ut dixi & probavi. Et in expresso istam sententiam & conclusionem tenet Bald. in d. leg. quoniam, in prioribus, c. de inoff. testam. 3. col. prope fin. & ibi Paul. 2. col. num. 4. Salic. 2. col. Ater. in fin. Jas. 1. col. n. 2. Joan. de Imol. in l. 1. jam dubitari, ff. de hered. insti. 6. col. vers. adverte, Roder. Suar. in repet. l. quoniam in prioribus, 13. ampliatione.

Ex quo singulariter inferitur: quod licet ista conditio (si voluerit) in hærede extraneo, & similiter in filio emancipato, & filio respectu matris, esset penitus nulla, & nullum haberet effectum de jure antiquo; tamen hodie de jure novo bene valet, & inducet effectum suspensionis; quia non transmitteret ante declarationem voluntatis ex potentia sanguinis, nec juris deliberandi, & in terminis ita tenet Joan. de Imol. in leg. fin. ff. de cond. insti. 7. column. vers. quid autem si filius. Advertendum tamen & quidem subtiliter, quod prædicta communis opinio non videtur vera ex sequentibus. Primo, quia l. quoniam in prioribus, & ejus dispositio loquitur in gravamine extrinseco, vel conditione, quæ consistit in aliquo facto, in qua potest considerari aliquod onus, gravamen, vel dilatio: secus verò, in conditione facillima, quæ non consistit in aliquo facto exteriori, & oneroso, sed in sola animi declaratione. Sed ista conditio (si voluerit) est hujusmodi. Ergo non rejiciatur. Secundò, quia de jure novo per textum in d. l. quoniam in prioribus, solum tollitur, & rejicitur onus, gravamen, vel conditio; per quam de jure antiquo competebar filio querela inoff. test. vel aliud remedium ad subvertendum testamentum: ita probat textus in d. l. quoniam in prioribus, & in l. omni modo, eod. tit. sed per istam conditionem facillimam (si voluerit) non dabatur, nec competebar filio querela, nec aliud juris remedium. Ergo hodie non tollitur, nec rejicitur de legitima. Tertiò, singulariter, & novissime facit: quia considero, quodd dispositio text. in d. l. omni modo; Cod. de inoff. test. & in d. l. quoniam in prioribus, eod. tit. est facta ab Imperatore Justin. sed text. in d. l. omni modo vers. & hoc quidem determinat, quodd pater possit relinquere filio legitimam, titulo particulari legati, vel fideicommissi, & ex hoc non potest filius conqueri, nec rumpere testamentum; & idem disponit text. in authent. de trien. & semis. §. 5. col. 3. text. in authent. novissima, Cod. de inoff. test. sed per talem modum relinquendi legitimam tollitur suitas, & effectus ejus: quia illa non datur in particulari successione, sed tantum in generali, argumento text. in l. in suis cum materia, ff. de liber. & posthu. & in terminis hoc tenet Bald. in l. quærens, C. de here. inst. 1. column. num. 2. & ibi Salyc. & alii Doctores. Si ergo talis dispositio valet, & tenet, licet tollat suitatem, & effectum ejus, & illud gravamen, non consideratur, ergo sequitur, quodd etiam prædicta dispositio, & conditio potestativa (si voluerit) adjecta filio, valeat & teneat, licet

Solu.
contra.
licet

licet per eam tollatur suitas, & transmissio, & non tollatur, nec rejiciatur de legitima. Et certe est nova, & subtilis consideratio ab alio non tacta. Sed subfinitio communem opinionem, potest ad prædicta fundamenta responderi. Ad primum, quod licet sit facillima conditio, negari non potest, quodd afferat onus & gravamen filio, in casu non aditæ hereditatis: quia non transmitteret, & dispositio textus in d. l. quoniam in prioribus, expressè dicit, quodd omnis conditio, & dilatio, & quodcumque gravamen ipso jure tollatur & rejiciatur de legitima. Eodem modo respondeo ad superius secundum fundamentum. Non obstat etiam tertium novum & subtile fundamentum; quia respondeo, quodd licet legitima possit relinqui titulo legati, vel fideicommissi, per prædicta jura, & per hoc tollatur transmissio virtute suitatis; tamen bene sit transmissio plena ad quocumque, ex alio capite, scilicet virtute legati, & fideicommissi; ut in l. unica, §. 1. Cod. de caduc. tollen. cum similibus. Vel aliter & secundò respondeo, quodd hodie de jure novissimo licet assumptam, & dispositio contenta in tertio fundamento, corrigitur per text. in Authent. cum de appell. cogn. §. aliud quoque capitulum, colla. 8. ubi habetur, quodd legitima necessario debet relinqui titulo institutionis. Sed finaliter, licet iste passus sit dubius, & bene ventilatus, & communis opinio sufficienter defensata, tamen in puncto juris verior sententia videtur, quodd talis conditio potestativa (si voluerit) non tollat suitatem existentem in filio, nec transmissionem virtute ejus sciendam, sed tantum necessitatem prævilam adendum, vel immisceandi, quæ erat in filio: & tantum videatur pater sua voluntate idem disponere, quod jus Prætorium, quodd dedit filii jus abstinendi, argumento text. in l. si filius cui patri, infra ista tit. & per consequens, non tollatur de legitima, tanquam nullum inducens gravamen.

Conclu-
sio &
resolutio

31
Filius institutus in minus quam in legitima.

Item quæro, si pater vel mater in suo testamento relinquat filio minus quam legitimam, vel integram legitimam, sed in ea possit gravamen, vel conditionem de consensu & voluntate filii, an talis filius possit agere ad supplementum, & similiter gravamen ipso jure tollatur de legitima? & videtur quodd talis consensus & voluntas filii non valeat, nec sibi noceat, sed ea non obstante, possit filius agere ad supplementum & gravamen, vel conditio ipso jure tollatur. Primò per textum formalem & expressum, in leg. si quando illud, Cod. de inoff. testam. ubi disponitur quodd si filius recepit in vita partes legitime, & fecit pactum cum patre, vel matre, nullam movere controversiam, vel querelam, vel aliud remedium contra testamentum eorum, tale pactum non valet, nec tenet, sed eo non obstante, poterit uti remedio competentis, & succedere. Secundò facit, quia pactum & consensus filii de non succedendo, nullo modo valet, nec tenet, text. est in leg. qui superstitis, ff. de acquir. hereditat. text. in l. pactum, quod dotali, Cod. de pact. text. in leg. pactum, Cod. de colla. & notatur per Bartol. & Doct. in l. si præario hoc modo concepta, ff. de verborum oblig. sed in effectu iste consensus & voluntas filii est idem, quodd pactum de non succedendo, ergo non valet. Sed his non obstantibus, ego teneo quodd valeat & teneat, unico inconvincibili fundamento: quia in ipso actu testandi bene potest filius consentire, ut non instituitur; sed præ-

tereatur, vel exhaereatur & privetur sua legitima, textus est formalis & expressus, in leg. non paravit, §. si quis sua manu, ff. de bon. possid. contra tabul. & tenet Gloss. ordinaria & communis opinio, in leg. si quando, §. & generaliter, Cod. de inoff. testam. ergo, à fortiori, potest privari in parte filius legitima vel gravari aliquo onere, vel conditione. Nec obstat text. in dicit. leg. si quando, illud: quia debet intelligi, autè, vel post testamentum, non verò in ipso actu testandi. Et eodem modo respondeo ad secundum fundamentum contrarium, argumento text. in dicit. leg. non paravit, §. si quis sua manu. Quod tamen notabiliter limita, & intelligi. Primò, præterquam si in tali consensu pacto, vel renunciatione, interveniat juramentum: quia tunc indistinctè valet, modò adhibeatur in ipso actu testandi, modo ante, modo postea, argumento text. cum materia, in capite quomvis pactum, de pallis, in 6. Secundò, præterquam si consensus, factum, vel transactio fiat cum aliis filiis ipso patre vel matre, de cujus successione tractatur, consentiente, & usque ad mortem perseverante: quia tunc indistinctè valet, & tenet, modò adhibeatur, & fiat in ipso actu testandi, modo ante, modo postea, argumento in l. fin. Cod. de pallis, quia licet videatur loqui in collateralibus, tamen etiam habet locum in filiis respectu parentum secundum Gloss. ordinariam & communiter Doct. ibi. Tertiò, præterquam si post mortem patris, vel matris filius consentiret, & approbaret testamentum eorum, & acceptaret partem sibi relictam, & consentiret gravamen sibi impositum, promittendo, & pacificando cum aliis filiis, vel hæredibus, nullo modo agere contra testamentum, text. est in d. si quando, §. illud, Cod. de inoff. testam. & ibi Gloss. ordinaria & communiter Doct. & in effectu ita tenet & declarat Roder. Suarez in dicit. repet. l. quoniam in prioribus, fol. 27. 3. column. qui tandem dicit, quodd in totius l. commento non sumpti tantum laborem, quantum in expeditione istius articuli.

Item quæro, quando filius est institutus universaliter sub conditione, & talis conditio rejicitur de legitima: quid sciendum de aliis bonis? & breviter, & resolutivè dico quodd si talis filius non habet substitutum, vel cohæredem, omnia alià bona ipso jure sibi accrescunt: quia in omnem eventum illa bona esset habiturus, modo verificetur conditio, modo non. Si verò habet substitutum vel cohæredem, conditio debet expectari, & si adimpleatur, sibi accrescunt sine nova additione, ratione legitime, quam habuit purè: si verò deficiat, illa bona perveniunt ad substitutum in solidum, vel ad cohæredem pro parte, per jus accrescendi, argumento text. in l. si res solum & in l. si quis ita scripserit, & in l. liber homo, §. Titius ex semel, §. sequen. ff. de hered. insti. & in expresso ita tenet & declarat Paul. de Caltr. in l. suis quoque, ff. de her. inst. fin. col. idem Paul. in l. fin. ff. de condit. inst. 1. column. & ibi Imol. 6. col. idem Imol. in l. jam dubitari, ff. de hered. inst. 6. col. vers. & hæc opinio, & communiter alii DD.

Item quæro, si filius est gravatus in legitima, & habet substitutum, vel cohæredem, & repudiat, an aliud onus, vel gravamen transeat ad substitutum, vel cohæredem, & teneatur illud adimplere? & resolutivè dico, quodd sic: ita probat text. singularis in l. cum patronus, ff. de leg. 3.

32
Filius institutus universaliter sub conditione.

33
Filius gravatus in legitima & habens substitutum.

gat. 2. ubi habetur, quod si patronus gravatur in legitima in testamento liberti, & repudiat, cogitur ille, ad quem pervenerit legitima, illud gravamen solvere: ergo idem dicimus in legitima filii, stante hodie l. quoniam in prioribus, C. de inoff. testam. & in terminis illum textum ad hoc notat & commendat ibi Bald. Paul. Imol. & communiter Doct. & reputat in jure singularem Cuman. Paul. de Cast. in d. l. quoniam in prioribus. fin. col. num. 8. & ibi Jas. l. col. vers. tertio notabiliter l. i. a. Roder. Suar. in repet. illius legis, fol. 52. 4. col. & 4. limitatione. Ex quo deducitur secundum eos, quod legitima repudiata amplius non dicitur legitima, sed unum & idem patrimonium cum aliis bonis. Secundum etiam deducitur, & inferitur, quod mutatione persone, mutatur qualitas ipsius, & legitima: & in confirmationem bene facit textus in leg. Paulus abas, per procuratorem, ff. de acquir. hered.

Item quarto, filius emancipatus præteritus, vel exheredatus, quod remedium habeat contra testamentum patris? & breviter, & resolutivè dicor, quod si sit præteritus sine causa, vel cum causa, de jure antiquo competebar sibi bonorum possessio contra tabulas ut in l. per totum, ff. & Cod. de bon. posses. contra tabulas. Hodie verò si sit præteritus sine causa, dicitur testamentum nullum, quia forma non est servata, per textum, qui generaliter loquitur in omni filio vel descendente præterito in authentico. ut cum de appella. cognosc. §. aliud quoque capitulum, collat. 8. & in authentico. non licet. Cod. de liber. præterit. Si vero cum causa, competit bonorum possessio contra tabulas, & non aliud remedium. Et hoc casu remanet illud remedium incorrectum in sua materia, & in alio non potest habere locum, nec verificari: ista est Gloss. singularis, & unica in authentico de hered. & Falcid. §. exheredatus in Gloss. magna verficul. idem de emancipat. filior. quam ibi ad hoc notat, & commendat Bartolus in §. antecedente, 1. colum. num. 4. & alii Doctores, & istam Gloss. ad hoc reputat singularem, & unice in Joannes de Imol. in leg. Gallus, §. quid si tantum, ff. de liber. & posthum.

3. colum. item Imol. in l. filio præterito, ff. de injust. rup. 6. colum. idem Imol. in l. ventre præterito, ff. de acquir. hered. 6. colum. illam etiam reputat singularem & unice Angelus de Perus. in authentico. ex causa, Codic. de liber. præterit. 3. colum. num. 8. notat etiam & commendat, & magistraliter declarat Bartol. in leg. filio præterito, ff. de injust. rup. 9. colum. versic. si verò queris de filio emancipato, & ibi communiter alii Doctores. idem Bartolus in leg. Gallus, §. in omnibus, ff. de liber. & posthum. 1. colum. num. 2. idem Bartolus in leg. si filius emancipatus, ff. de minoribus, & ibi Bald. & communiter Doctores. Idem Bartol. in authentico. ex causa, Cod. de liber. præterit. 7. colum. numer. 12. & ibi Cyn. 3. colum. Alber. 8. colum. Bald. 5. colum. num. 12. Paul. de Cast. 3. colum. num. 7. Corn. 2. 1. colum. num. 29. Jas. 7. colum. num. 8. Franc. Cur. Jun. 12. colum. num. 44. Alexand. in authentico non licet, eod. tit. 4. num. 9. Bald. in leg. fin. Cod. unde legit. penultim. colum. num. 27. Ex quo subtiliter deducitur, & inferitur, quod jura & communis opinio, quæ habent quod hodie de jure authentico, est sublata differentia inter filium in potestate, & emancipatum tantum ab intestato, & non testamento, ut traditur in authentico. de hered. ab inst. ven. §. nullam verò col. 9. & in leg. si emancipatus, Cod. de col. & in l. Gallus,

34. Filius emancipatus præteritus quod remedium habeat contra testam.

& quid si tantum, ff. delib. & posthum. debent intelligi, quando talis filius emancipatus est præteritus, vel exheredatus, cum causa; secus verò, si sine causa, quia tunc, etiam factio testamento, nulla est inter eos differentia, & in terminis ita declarat Bald. in authentico. ex causa, Cod. de liber. præterit. 6. col. num. 12. & ibi communiter alii DD. Si verò talis filius emancipatus sit exheredatus, modò cum causa, modò sine causa, de jure antiquo competebar bonorum possessio gratia litis agnoscendæ, per quam præparabatur sibi querela, & efficiebatur habilis ad querelam intentandam, sicut si esset in potestate: textus est valde notabilis, & expressus, in l. 2. Cod. de inoff. testam. cujus verba sunt: Quamvis de inofficio testamento aliorum re bonorum possessionem accepisse, proponas: tamen scriptis heredibus asserre possessionem necesse est, & ibi notat & commendat Gloss. ordinaria, Odofred. Pet. Cyn. Jacob. Bart. Alber. Bald. Ang. Salyc. Jas. & communiter DD. Bald. qui bene declarat in leg. fin. Cod. unde legit. pen. col. num. 27. & ibi Ang. in fin. Alexand. 3. col. num. 8. Corneus fin. col. Jos. 4. col. versic. secundò princip. Glossa ordinaria & ibi communis opinio in l. posthum. §. fin. cum sequenti, ff. de inoff. testam. Gloss. etiam ordinaria, & ibi Barr. & communiter DD. in l. Papi-nianus, §. 1. eod. tit. lex quo deducitur & inferitur quod prædicta bonorum possessio est hodie necessaria, & debet intentari infra annum, & postea debet intentari querela infra quinque annos: ita tenet & declarat notabiliter Guillel. in d. l. 2. qui dicit, quod ex hoc fuit annullatus quidam processus; quia non fuit servata illa forma, & ibi Bald. Ang. & alii Doct. idem Bald. in l. fin. Cod. unde legit. pen. colum. num. 27. ex quo etiam deducitur & inferitur, quod habitatus ad aliqua jura, vel remedia, non habet eorum effectus donec illa ad actum deducat, & ad hoc notat & commendat solus Jas. in d. leg. 2. cod. de inoff. test. ubi aliqua bona adducit.

Pulchrum tamen dubium est, quare præteritus non dedit aliquid remedium filio emancipato exheredato, sicut dedit filio emancipato præterito: certè nullus Doctor tangit, sed solus Jas. in d. l. 2. in fin. & in l. posthumo nato, cod. de bon. poss. contra tab. 3. col. num. 12. reliquos cogitandum, & indecivum, sed ultra omnes potest dici, quod ratio sit; quia præteritus, qui semper fundat se in æquitate, habuit pro constanti, quod ex causa justa pater motus fuit ad exheredandum, & aliàs non privaret filium legitima; & alimentis: sed bene potuit filium præterire ex aliqua negligentia, vel oblivione; ideo hoc casu datur sibi remedium contra testamentum.

Hodie tamen de jure novo authenticorum, si sit exheredatus sine causa, testamentum est ipso jure nullum: quia non est servata forma, & competit ei jus dicendi nullum. Si vero sit exheredatus cum causa, testamentum metro jure valet, sed ei competit querela inofficio testamenti ad rumpendum testamentum: nisi pet heredes probetur causa ingratitudinis, sicut competet filio in potestate; dum tamen prius intentat prædictam bonorum possessionem, causa litis agnoscendæ: ita probat textus expressus in dict. authentico. ut cum de appell. cognoscend. §. aliud quoque capitulum, coll. 8. text. in d. authentico non licet, Cod. de liber. præterit. in quantum generaliter, & absolute disponunt pro forma, quod non licet parentibus alicui ex liberis

Nota.

Dubium

liberis exheredare, vel præterire sine causa ingratitudinis, inserta in testamento, & contra eum probata: quæ quidem nova dispositio ita comprehendit filios emancipatos, sicut filios in potestate. Et in expresso ita tenet, & declarat Bartol. in dict. leg. filio præterito, 9. colum. versic. si verò queris de filio præterito, & ibi Joannes de Imol. 13. colum. versic. quid autem de emancipato, & communiter alii Doctores. idem Bartol. in authentico. ex causa, Cod. de liber. præterit. 7. col. num. 12. & ibi communiter Moderni, præcipuè Cornel. 22. colum. num. 30. & Franc. Curt. Jusor. 12. col. num. 24.

Sed his non obstantibus, in hac materia, ego teneo noviter, & subtiliter contrariam sententiam, & conclusionem, imò quod si filius emancipatus, sit præteritus sine causa, dicat testamentum nullum perpetuo, & de jure civili infra 30. annos. Si verò cum causa, habeatur pro exheredato, & sibi competat querela, sicut filio in potestate: quia præteritus habeatur pro exheredato. Si verò sit exheredatus sine causa, testamentum sit nullum, & ei competat jus dicendi nullum: si cum causa, competeat ei recta via, & directa querela inofficio testamenti infra quinque annos, sicut filio in potestate sine eo, quod teneatur prius intentare bonorum possessionem; causa litis agnoscendæ; & per consequens, nulla sit hodie differentia inter filium in potestate, & emancipatum: & hoc aperte fundatur per text. expressum, & inevitabilem, in d. authentico. ut cum de appell. cogn. §. aliud quoque capitulum collat. 8. & in authentico. non licet, Cod. de liber. præterit. quibus indistinctè disponitur, non licet parentibus alicui ex liberis præterire, vel exheredare sine causa. Quæ jura loquantur indistinctè, & generaliter in quolibet filio, vel parente, & comprehendunt tantum filium emancipatum, quàm in potestate. Similiter ergo in casu contrario, quando talis filius sit præteritus, vel exheredatus cum causa, uterque filius cognoscitur, & admittitur, de jure civili: & competit sibi querela inofficio testamenti; quia una, & eadem dispositio, respiciens plura determinabilia, pariformiter debet determinare, ut in leg. jam hoc jure, infra istò tenet, cum similibus. Confirmatur etiam, quia si communis opinio fatetur, quod illa nova dispositio authenticorum loquitur in filio in potestate, & emancipato, quando est præteritus, vel exheredatus sine causa: necessariò dicendum est, quod etiam loquatur in utroque, quando est præteritus; vel exheredatus cum causa, & per consequens, tunc uterque vocatur ad unum & idem remedium. Confirmatur rursum, & quidem subtiliter: quia illi solus filius, cui debetur legitima successio ab intestato, potest rumpere, & expugnare testamentum; si sit præteritus, vel exheredatus, text. est in leg. cum queritur, Cod. de inoff. test. text. in leg. pariterib. eod. tit. cum simili. Sed jam hodie de jure civili filio emancipato debetur legitima successio ab intestato, sicut filio in potestate, & inter eos nulla est differentia: ut in leg. neminem, Cod. de leg. hered. & in authentico. de her. ab intest. venient. §. nullam verò, collat. 9. ergo similiter si sublata ex testamento vel contra testamentum, quoad effectum succedendi. Pro qua mea sententia & conclusione considero singularem, & expressum text. Justin. Imperatoris, in §. quinto: lib. 2. tit. 13. num. 1. & 2. l. vult. c. de lib. præterit. sed hæc quidem,

Contra-ria au-
thoritas
opinio.

Inst. de exher. liber. versic. & ideo. Cujus verba sunt. Et ideo simplex, ac simile jus in filiis & filiabus, & in ceteris descendens per virilem sexum, personis non solum jam natis, sed etiam posthumis, introduxit, ut omnes, sive sui, sive emancipati sint, vel heredes instituantur, vel nominatim exheredantur, licet Glossa ibi destruat illum text. dicendo, quod quilibet suo jure, & remedio admittatur. Finaliter etiam confirmatur ex nova decisione, & l. Tauri, & ex his quæ ibi dixi, quibus resolutivè infero, quod hodie indistinctè nulla est differentia inter filium in potestate, & emancipatum, quoad effectum succedendi ex testamento, vel ab intestato: quoad alios verò effectus, bene emanent differentia; scilicet, quoad acquisitionem faciendam, vel non faciendam, patri. Item, quoad transmissionem hæreditatis non aditæ ex potentia suavitatis. Item, quoad legitimam administrationem personæ, & bonorum suorum. Item, quoad usufructum acquirendum patri, vel non; in bonis adventitiis item, quoad standum in iudicio, vel non, sine licentia patris. Ex quibus etiam genericè, & resolutivè infero, quod hodie in nostro regno omnia ista, quæ supra dicta sunt de filio emancipato, habeant etiam locum in filio conjugato: cum in omnibus habeatur pro emancipato, per legem 34. Tauri.

Item quarto, filius, vel descendens, respectu matris, & ejus lineæ præteritus, vel exheredatus, quod remedium habeat contra testamentum ejus: & magistraliter & resolutivè dico, quod de jure antiquo, si erat præteritus sine causa, vel cum causa habeatur pro exheredato, & agebat querela inofficio testamenti, text. est in l. filiam, C. de inoff. test. text. in §. mater, Inst. de exher. liber. Cujus verba sunt: Mater, vel avus maternus, necesse non habet liberos suos aut heredes instituere aut exheredare, sed possunt eos silentio ommittere. Nam silentium natis, aut avi materni, & ceterorum per matrem ascendentium, tantum facit, quantum exheredatio patris: & utrobique Gloss. ordinaria & communiter Doctores. Bonorum tamen possessio contra tabulas non dabatur, nec competebar eis, text. est in l. istud, §. ad testamenta, ff. de bon. posses. contra tabul. cujus rationem vide per Gloss. Bart. & Doctores. ibi, & melius quam per alium, per Salyc. in l. si quis filium, Cod. de inoff. testam. 4. colum. per Ang. de Arer. & alios Doctores. in §. eadem, Inst. de hered. que ab intestat. defer. per Jason. & Modernos, in l. posthumo nato, Cod. de bonor. posses. contra tabul. Si verò exheredatus sine causa, vel cum causa, similiter competebar querela, modò filius sit legitimus & naturalis, modò naturalis tantum, vel spurius, qui ab intestato poterat ei succedere, text. est in l. si suspensa, §. 1. ff. de inoff. testam. & ibi Gloss. ordinaria & communiter Doctores. Hodie tamen de jure novo Authenticorum, si filius est præteritus, vel exheredatus à matre vel ascendente ex linea materna, sine causa, dicitur testamentum nullum: si verò cum causa, competit ei querela inofficio testamenti: ita probat textus in authentico. ut cum de appell. cognosc. §. aliud quoque cap. col. 8. text. in Authentico. non licet, Cod. de lib. præterit. & ibi communiter Doctores.

Item quarto, pater, mater, vel ascendens præteritus, vel exheredatus in testamento filii, vel descendens, quod remedium habeat: & magistraliter & resolutivè dico, quod de jure antiquo, si mater, vel ascendens ex eius linea

33. Filius vel descendens respectu matris exheredatus.

36. Parentes exheredati dati filius.

erat

erat præterita sine causa, vel cum causa, compete-
 rebat sibi querela inofficiosi testamenti: quia
 talis præteritio habebat vim exheredationis, textus
 est in l. cum filium, C. de inoffic. testam. Cujus
 verba sunt: Cum filium tuum, te præterita, so-
 lorem heredem instituisse proponas, inofficiosi que-
 relam apud Præsidentem provincie prosequi poteris, &
 ibi Gloss. ordinaria. Odofred. Bart. Bald. Cyn. Pet.
 Jacob. Burr. Paul. Salicet. Jaf. & communiter
 Doct. Si verò erat exheredata sine causa, vel
 cum causa similiter habebat querelam inofficiosi
 testamenti, ubi expressè probatur. Hodie verò de
 jure novo authenticorum, si talis mater, vel as-
 cendens ex ejus linea, sit præterita sine causa,
 dicit testamentum nullum: si verò cum causa,
 habetur pro exheredata, & competit querela:
 item si sit exheredata sine causa, dicit testamen-
 tum nullum: si verò cum causa, competit que-
 relâ, text. est in Authent. ut cum de appellat.
 cognos. §. justum, collat. 8. & ibi Gloss. ordina-
 ria & communiter Doctores. Si verò pater, vel as-
 cendens ex ejus linea, sit præteritus à filio, de
 jure antiquo, si filius esset in potestate, testa-
 mentum ipso jure non valebat: aut emancipa-
 tus, & patri, vel ascendenti, compete-
 bat bonorum possessio contra tabulas, modò esse-
 ret præteritus sine causa, modo cum causa, textus est in
 l. 1. & per totum, ff. si à parente quis fuerit ma-
 numissus, & ibi Glossa ordinaria, Bart. & com-
 munitè Doctores antiqui. Hodie verò, cum fi-
 lius possit testari, si pater, vel ascendens præ-
 teritus sine causa, testamentum est ipso jure nul-
 lum, & ei competit jus dicendi nullum: & si-
 militer dabitur ei prædicta bonorum possessio
 contra tabulas. Si verò sit præteritus cum causa,
 habetur pro exheredata, & competit ei que-
 rela inofficiosi testamenti. Si verò exheredatur si-
 ne causa, testamentum erat ipso jure nullum:
 si cum causa una de illis 7. vel 8. contentis in
 authent. ut cum de appel. cognos. §. justum, cum
 sequentibus. col. 8. & in leg. 11. tit. 7. 6. part. com-
 petit sibi querela, nisi prædicta causa, inserta in
 testamento, probetur per hæredes scriptos, & in
 expresso ita tenet Bartol. in l. filia præterito, ff.
 de injust. rupt. 9. c. num. 21. & ibi communiter
 Doct. idem Bart. in Auth. ex causa, Cod. de lib.
 prat. & ibi Bald. Paul. Salicet. Jafon, & com-
 munitè Moderni. Confirmatur, quia in eisdem
 casibus in quibus filius succedit patri, vel as-
 cendenti in eisdem, pater, vel ascendens succedit fi-
 lio, vel descendenti, argumento text. in leg. nam
 & si parentibus, ff. de inoff. testam. text. in l. 1.
 eod. tit. text. in authent. quib. mod. nat. esse sui,
 §. de nepotis, col. 7. text. in §. licet. Instit. ad
 Tert. text. in §. 1. Inst. de sero. cognat. facit etiam
 Gloss. ordinaria & communis opinio Doctores. in
 l. qui se patris, eod. mod. nat. esse sui, §. de nepo-
 tates. Pro qua sententia, & conclusione con-
 sidero hodie novam & expressam legem 6. Tauri,
 quæ apertè disponit, quod ascendentes succedant
 descendentes ex testamento, & ab intestato,
 sicut è contra quæ verba legis ex testamen-
 to necessario debent intelligi, id est, contra testa-
 mentum: quia ex testamento hoc est, ex vo-
 luntate defuncti, etiam quilibet extraneus in-
 stitutus admitteretur, & succederet etiam ante
 illam legem, & ea non stante. Ex quo etiam sub-
 infero, ibi probari, quòd filii in potestate &
 emancipari indistinctè, & indifferenter, succedant
 patri, & matri, & aliis ascendentes contra
 testamentum eorum, eisdem remediis; & si-
 militer è contra patrem & matrem, & alii ascenden-

tes succedunt filiis, nepotibus & descendenti-
 bus suis, eisdem modis, & remediis: quia leges
 Tauri tantum procedunt, & habent locum
 in casibus dubiis, à jure non decisus, nec deter-
 minatis, ut ex prologo earum patet. Nec obstat
 lex nova Tauri, quæ dicit, quòd filius natura-
 lis tantum admittatur ad successorem matris ex
 testamento, & ab intestato, secundum formam
 & distinctionem ibi positam: quia respondeo,
 quòd in filio naturali tantum erat de jure com-
 muni maximum dubium: an possit succedere ma-
 tri, vel non, ex testamento: idè merito in illa
 lege declaratur, quòd extendo etiam filius testetur
 de bonis castrensibus, vel quasi: quia hodie
 tale testamentum subiacet querelæ, ut in l.
 fin. Cod. de inoff. test. & ibi Gloss. ordinaria &
 communiter Doctores. & probat prædict. lex 6.
 Tauri, in quantum dicit (en todos sus bienes
 de qualquier qualidad que sean) quòd reputo
 novum, & subtile: intelligo tamen quòd ascen-
 dentes succedunt descendentes, sicut è contra,
 non eisdem remediis, sed secundum qua-
 litatem eorum, unde succedunt sicut descen-
 dentes, qui non sunt in potestate, non verò
 aliter, nec alio modo.

Item quero, si Frater præteritus, vel exheredatus
 in testamento fratris, quòd remedium
 habeat contra testamentum ejus? Pro cuius per-
 fecta declaratione dico, quòd frater licet ab in-
 testato succedat fratri, ut suo loco magistraliter
 dictum est: tamen contra testamentum ejus non
 potest succedere: quia liberè potest frater quem-
 libet extraneum instituire, & fratrem præterite,
 vel exheredare, etiam sine aliqua causa: quia
 tantum filius, vel pater, quibus necessario de-
 betur, potest dicere testamentum nullum, vel
 agere querela inofficiosi testamenti, vel alio
 competenti remedio contra testamentum: non
 autem frater, nec alius consanguineus: text. est
 in l. 1. & per totum, ff. & Codic. de inoffic. testam.
 & utrobique communiter Doctores. Quod tamen
 intellige, quando talis frater substituit
 personam honestam & integre opinionis, & fa-
 mæ; fecus verò si turpem & inhonestam; quia
 tunc solus frater præteritus, vel exheredatus, &
 non alius consanguineus ex linea collateralis,
 potest agere contra testamentum, & illud rum-
 pere mediante querela inofficiosi testamenti: textus
 est capitalis & expressus in leg. fratris, C. po
 de inoffic. testam. & ibi Glossa ordinaria, Odofred.
 Pet. de Bel. Petr. Cyn. Jacob. Butri. Alb. Bart.
 Bald. Ang. Paul. Saly. Jafon & communiter Do-
 ctores: text. in l. fratres eod. tit. & ibi etiam com-
 munitè Doctores. text. qui sic debet intelligi, in
 l. 1. ff. eod. text. in §. 1. versic. foror, Inst. eod. tit.
 & ibi Gloss. ordinaria Faber, Ang. Nicol. Plat.
 & communiter Doctores. text. in l. 12. tit. 6. 6. part.
 text. in l. 1. tit. 8. ead. par. Quod primò intelli-
 ge, & declara quando talis frater præteritus vel
 exheredatus, esset utrinque conjunctus, vel saltem
 consanguineus ex parte patris; fecus tamen
 si uterinus tantum ex parte matris, text. est in d.
 l. fratris, & in d. l. fratres, Cod. inoff. testam.
 & ibi communiter Doctores. Secundò intellige,
 quando esset propriè frater in secundo gradu,
 fecus verò si esset filius fratris mortui; quia per
 representationem non poterit rumpere testamen-
 tum, nec succedere in remedio fratris defuncto
 competenti; ita etiam probat text. in dicit. l.
 fratris & in dicit. l. fratres, Cod. de inoff. testam.
 quæ jura sunt singularia in materia, secundum
 Doctores. ibi. Tertio intellige, quando talis fra-

Leges Tauri in quibus casibus habent locum

§ 7 Frater exheredatus vel præteritus

Limita 1.

Limita 2.

Limita 3.

ter præteritus, vel exheredatus, non esset in-
 gratus testatori: fecus verò, si commiserit ali-
 quam de tribus causis ingratitudinis, quas ponit
 text. in authent. de nuptiis, §. ingrati-
 tudinem, collat. 4. quia tunc non potest rumpere tes-
 tamentum aliquo juris remedio etiam si persona
 turpis sit instituta, & ibi notat Gloss. ordinaria,
 Jacob. de Bello. Ang. de Perus. & communiter
 Doctores. Quarto intellige & declara, ut procedat,
 etiam si talis causa ingratitudinis non sit
 inserta in testamento, quia sufficit, quòd pos-
 tea probetur per turpem personam heredem in-
 stitutam: quia forma insertionis causæ solum re-
 peritur in personis filiorum, & parentum; ita
 probat text. in d. §. ingrati-
 tudinem & ibi Doctores. & in terminis ita tenet Jo. de Imol. in l.
 filio præterito, ff. de injust. rupt. 17. col. versic.
 quid autem de collateralibus, & ante eum Guil-
 liel. in dicit. leg. fratres, Cod. de inoff. testam. &
 ibi Bartol. num. 5. Bald. 2. col. num. 6. & tertio
 col. num. 10. Salycet. 2. column. num. 9. & 3.
 col. num. 13. Jaf. fin. col. num. 3. Paul. de Caltr.
 in leg. fratris, eod. tit. fin. quest. num. 8. & idem
 probat lex 12. tit. 7. 6. part. & l. 2. tit. 8. 6. part.
 Imò quòd magis est, etiam si frater defunctus
 decedat ab intestato, alter frater ejus, qui com-
 misit contra eum aliquam de prædictis tribus,
 causam ingratitudinis, non potest succedere,
 sed ab intestato repellitur, tanquam ingratus &
 ita singulariter tenet Ang. de Perus. in dicit. au-
 thent. de nuptiis, §. ingrati-
 tudinem, collat. 4. & Salycet. in dicit. leg. fratres, Cod. de inoff. testam.
 3. column. 8. questione, num. 14.
 Sed in hoc contrarium videtur verius, & ten-
 endum: imò, quòd non repellatur, & in ter-
 minis ita tenet Guiliel. in d. l. fratres, & ibi Bart.
 fin. quest. num. 6. Bald. 3. column. num. 11. Aug.
 2. col. Jafon fin. column. num. 7. tenet etiam Ang.
 in l. 1. ff. de inoffic. testam. 2. col. num. 8. ar-
 gum. text. in l. omni modo, Cod. eod. tit. & in
 leg. cognatis, ff. unde cognatis. * Cujus ratio po-
 test esse: quia certè frater officiosus remittit inju-
 riam tacite vel expressè; & non est intentio vel
 voluntas ejus quòd fratri opponatur, sed expres-
 sa remissione vel tanta dissimulatione vult talem
 offensam remittere, & sic merito hæres vel suc-
 cessor ejus non potest de tali offensa vel injuria
 opponere. * Quindò intellige, & declara, quòd
 testamentum debet rescindi in totum, non pro
 parte, quando in eo est instituta turpis perso-
 na, argumento text. in l. Antonius, ff. si quis
 à parent. fuer. manus. ubi habetur, quòd pater
 præteritus à filio emancipato rumpit testamen-
 tum in totum quando est instituta turpis perso-
 na; aliàs rumpit tantum pro parte, hoc est,
 usque ad legitimam suam, per quem textum in
 nostro casu, & proposito ita tenet Bald. in dicit.
 l. fratres, Cod. de inoffic. testam. 3. col. num. 8.
 & ibi Jaf. fin. col. num. 16. x Sextò intellige,
 & declara; ut procedat, etiam si frater defunctus
 instituat fratrem in legitima, quæ est olim,
 & hodie quarta pars bonorum: quia similiter
 non potest turpem personam in residuo instituere;
 sed ex hoc poterit rumpere testamentum in
 totum: ita Guiliel. in dicit. leg. fratres, Paul.
 de Caltr. in dicit. l. si fratris, eodem tit. ubi dicit,
 & declara, ut procedat, etiam si plures hæredes
 sint instituti, quorum unus est turpis, alter
 non: quia frater præteritus, vel exheredatus,
 potest rescindere testamentum pro parte ejus
 qui est turpis: ita Guiliel. in dicit. leg. fratres,
 & ibi & Bart. num. 4. Bald. 2. col. num. 7. Saye.
 Ant. Gomezii Variæ Resol. Tom. I.

3. column. 5. quest. argumento textus in leg. cum
 duobus, eodem tit. & in l. circa, ff. eodem tit.
 de inoffic. testam. nisi turpis repudiet, quo
 casu accrescit aliis coheredibus: & non pertinet
 aliquod jus fratri, secundum eos. Octavo
 intellige, & declara prædicta, ut habeant lo-
 cum & procedant, nisi in illa turpis persona
 instituta esset, aliàs ab intestato succedat: quia
 tunc non potest frater præteritus, vel exheredatus
 intentare querelam, nec agere quovis alio
 remedio contra testamentum fratris, y ita ele-
 ganter Paul. de Caltr. in dicit. l. fratris, C. de
 inoffic. testam. num. 6. & Jaf. in d. l. fratres, eod-
 dem tit. penult. column. num. 14.

Pro declaratione tamen prædictorum, neces-
 sarium est videre, quæ dicatur turpis persona in
 ista materia; & resolutivè dico quòd infamia
 infamia juris, ut condemnatus per sententiam
 ex aliquo delicto publico, ut in l. infamem, ff.
 de public. judic. & in l. 1. ff. de his qui notantur,
 infam. & ibi Glossa ordinaria, Bart. Aber. & com-
 munitè Doctores, vel ex delicto privato in tri-
 bus casibus; scilicet furi, vi bonorum raptorum,
 & injuriarum, ut in leg. 2. Cod. ex quibus
 caus. infam. irrog. & ibi Paulus de Castro, &
 communiter Doctores. Vel ex contractu, in qua-
 tuor casibus, scilicet ex dolo commissio in con-
 tractu pro socio, depositi, mandati, tutelæ, ut
 in prædicta l. prima, ff. de his qui notantur, infam-
 ia, & ibi communis opinio Doctores, qui
 reputant illum textum singularem ad hoc; item
 publicus, vel occultus fenerator, & usurarius;
 textus est in l. improb. eod. ex quibus causis infam-
 iam irrogat. Item ille, qui duas uxores, vel
 sponas habuerit, vel uxorem, & concubinam;
 textus est in l. prima, §. primo, ff. de his qui no-
 rant, infam. textus in l. 2. C. de inest. nupt. &
 ibi Odofred. Cyn. Bald. Salyc. & communiter
 Doctores; item quilibet alius qui de jure repu-
 tatur infamis. Item dicitur turpis persona, in
 nostra materia, infamis infamia facti, cujus
 opinio ratione officii, vite vel morum apud bo-
 nos, & graves est infamata, & gravata, vitias
 & turpitudine ejus inquinat, & ab honestorum
 cœtu segregat ita probat textus in l. ea que,
 Cod. ex quibus causis infam. irrogat. textus in l. 2.
 C. de dignitatibus, quæ habet aliquos effectus,
 scilicet, quòd inhabilitat homines ad dignita-
 tem consequendam. Item dimittit, & attenuat
 fidem, & testimonium ejus: ut dicitur juris
 probatur, & tradit plene Bartol. in l. cunctos
 populos, Cod. de summa Trinitate & fide Cathol. §.
 col. num. 12. & ibi communiter Doctores
 itaque tales persone infames (de quibus dictum
 est) dicuntur turpes in nostra materia; & si
 instituantur ab aliquo, datur & competit fratri
 præterito, vel exheredato contra testamentum
 eorum, querela inofficiosi testamenti, & inter
 alios effectus, quos operatur infamia, iste est
 maximus & notabilis effectus.

Ex quibus singulariter & utiliter infero se-
 quentia. Primum est, quòd si quis instituat
 meretricem, vel concubinam suam heredem,
 frater præteritus, vel exheredatus potest rum-
 pere testamentum ejus per querelam: & in ter-
 minis ita tenet Angelus de Perus. in l. 1. fin. C. de
 inoffic. testam. & in l. fratres, eodem tit. ubi dicit,
 quòd obtinuit in questione de facto, &
 ibi Jaf. final. col. num. 18. * Et idem est si
 foror instituat amatium ejus; sed atende quòd
 utroque casu istud intelligerent, quando publi-
 cè habetur pro concubina semper, vel si ali-

Limita 8.

§ 8 Persona turpisque picatur.

Nota